

Een onderlijvenfamilie, de sequel

De Morgen, 21 nov 03, Wouter Hillaert

Van alle remakes die ooit geschreven zijn van het Griekse Oresteia-verhaal blijft de meest complete *Mourning Becomes Electra* (1931) van Eugène O'Neill. De Amerikaanse Nobelprijswinnaar verplaatste de tragische geweldspiraal in het geslacht Agamemnon naar het New England van vlak na de Burgeroorlog, in 1865. Incest, overspel en oudermoord tekent de familie Mannon. Vader Ezra en zoon Orin komen volledig veranderd thuis van de oorlog, waar moeder Christine het ondertussen aangelegd heeft met een verre neef en dochter Lavinia haar daarvoor hartgrondig is gaan haten. Stof genoeg voor de finale ondergang van alle Mannons.

De manier waarop hun drama zich voltrekt, is trouwens bijzonder rijk aan referenties. O'Neill verdiepte zijn klassieke basismateriaal met Shakespeares zin voor passionele intrige, Ibsens naturalistische visie op de dwang van afkomst en Freuds theorie over het oedipuscomplex. Veel verschillende lagen dus, wat een encenering ervan er niet makkelijker op maakt.

Vandaar waarschijnlijk dat Ivo Van Hove van O'Neills remake een 'sequel' maakt, nadat hij hem veertien jaar geleden opvoerde bij het Zuidelijk Toneel. En de tijden zijn duidelijk veranderd. Terwijl Rouw siert *Electra* in 1989 gespeeld werd in een heel sober toneelbeeld van opgezette zwarte kraaien wordt de tragedie nu opgevrolijkt met subtiele insteken van allerlei moderne media. Een overheadprojector, een videoscherm, een paar videoclips en bovenal een chatsessie tussen Orin en Lavinia moeten voor reliëf zorgen in het platte grijsdecor van Jan Versweyveld. Soms lukt dat, soms is dat met het haar getrokken, maar het houdt deze drieënhalve uur durende O'Neill wel doorlopend in leven. Met dank vooral aan de keur van acteurs van Toneelgroep Amsterdam. Heel genietbaar is het om te zien hoe de oudere garde, onder de absolute autoriteit van Pierre Bokma (Ezra), fantastisch weerwerk krijgt van jonge wolven als Jochum Ten Haaf (Orin) en Halina Reijn (Lavinia). Hun generatiestrijd komt overeen met die in het stuk zelf. Kinderen stoten in blinde passie hun ouders van de troon, maar kronen zich daarmee met hun schuld. En juist die cirkelstructuur zet Van Hove dik in de verf. Lavinia gaat na de moord op haar moeder haar groene jurk dragen en maakt Orin even kindgek als zij ooit deed. Zo gek zelfs dat haar broer zich net als de voorgangers in zijn stamboom uitkleedt en haar bespringt.

Want deze Rouw siert *Electra* is weer een goeie ouwe Van Hove, waarbij de neergang van de personages vooral door hun onderlijf gaat. Seks blijkt tegelijk een machtsmiddel en een zwaktebod, nooit liefde. Deze expliciete aanpak weet alle lagen van O'Neill mooi bloot te leggen. Rouw siert *Electra* is Freud revisited, volgens een dramaturgische strategie die ook voortdurend doet denken aan soaps en politseries.